

Суботні зустрічі з родиною Підгірняків – Українська текстова писанка і вишивка

Posted By: nvp

Витяг з радіопередачі «Суботні зустрічі» Емми Бабчук.

Емма Бабчук: – Добрий день усім добрим людям. Поділяємо з Вами передчуття завтрашнього Великого дня і маємо надію що зустрінете його чистими поминами, лагідними серцями і тихою радістю душі, яку дарує нам тільки свята Паска.

Гадаємо, передсвяткові турботи не завадять вам послухати «Суботні зустрічі». Нехай Великодні дзвони провістять вам воскресіння духу нашого. Нехай наповняється наша Україна найчистішим на світі ароматом свяченої паски. Мир дому вашому, дорогі люди.

Сьогодні вечірні дзвони покличуть багатьох із вас до храму. Буде святитись паска і писанка. Буде звучати слово Боже, буде єднання людини з небом. Багатьом, щоправда, і далі здається, що варто увійти в храм Божий, осінити себе хрестом, посвятити скоромне чи охрестити дитину і ти вже людина духовна, безгрішна. Але чи так це? Чи можливо стати таким без постійної роботи душі, без осягнення тієї азбуки моралі і духовності, якою є віра?

Знаєте – відречення від святинь стало нашою великою драмою. Але в кінці дороги кожен з нас, підсумовуючи життєвий досвід, приходять до думки – щось є над нами. У цьому «щось», говорячи словами Євгена Сверстюка, увесь інфантилізм блудних синів блудного часу. Пророки, генії, мислителі, свої і чужі, твердили і твердять: над нами Бог. Нині нам усім потрібен світлий храм для науки, мудрості. Бо світлий Великдень без неба не настане. Взявши до рук крашанку чи барвисту писанку, згадаймо, люди – у ній закодований літопис нашої генетичної пам'яті. Все від яйця, все від першовитоків, казали древні. А вони багато в чому були значно мудріші за нас і все ж дозвольте повінчувати усіх шанувальників нашої програми і щиро подякувати за чудові листи. Світлого Великодня всім, дорогі мої.

І ще раз нагадаємо, що ідеї художніх творів загалом народять. Не митці, не письменники – вони їх тільки виявляють, як кажуть, виявляють дозиметрами свого чуття і як уміють, втілюють у своїх творах через слова, через художній образ, через прекрасну споруду храму. Вони, речники Духу, торують нам дорогу – дорогу, якою іти нам до Храму – до Храму вічних Душ. За це їм честь і шана. І я сьогодні Вас із такими познайомлю.

Це «Суботні зустрічі» і в нас у гостях сьогодні надзвичайно

цікава родина, ціла родина архітекторів, мистецтвознавців, людей мудрих, талановитих, прекрасних людей, які несуть на собі родову пам'ять, аби не згасла, щоб не змаліла свічечка Духу нашого, передають, взявши естафету із рук своїх предків, передають її нині своїм дітям.

Знайомтесь, будь-ласка: родина Підгірняків. Голова родини, Володимир Петрович Підгірняк, директор проектно-будівельної фірми «Будова-центр-1», архітектор і ще дослідник символіки писанкарства і вишивки. Його дружина – чарівна Квітана Юріївна, кандидат архітектури, головний архітектор проектів. Квітана Юріївна – мати двох чарівних доньок. І знайомтесь із Роксоланою. Вона – студентка Державного університету “Львівська політехніка”. Уже п’ятикурсниця, нинішній бакалавр, а там гляди і магістратуру закінчить. І – молодша Соломія, студентка 2-го курсу Києво-Могилянської академії, гуманітарного факультету, майбутній культуролог. Я вас вітаю всіх, дорогі мої, у цій студії. Щасливого вам Великодня, нової писанки і смачної Паски. Нехай у вашій господі палає свічечка духовності, яка освітлює дорогу і для багатьох інших, хто знає вас, хто з вами спілкується. А я хочу щоб з вами спілкувалися слухачі...

Моє перше запитання до вас, Володимире Петровичу. Я знаю що в космогонічних уявленнях людства яйце містить у собі згорнутий всесвіт, містить у собі безліч таємниць і таїнств і ви його розшифрували. Скажіть мені, що то є таке – наша писанка, звідки вона родом і яку вона несе в собі нам інформацію?

Володимир Петрович: – Ви задали дуже складне запитання – звідки вона походить. Початку того не видно. Це десь з часу зародження ідеї відтворення з яйця створення світу через символи писанки, і те, що ми маємо із збереженого ту інформацію, яку писанка нам сьогодні доносить, то ця інформація нам представлена в тій інтерпретації сьогоденного нашого бачення розуміння розвитку, якого ми досягли. А якщо зайнятися дослідженням того чого досягнули і що зрозуміли наші предки, які нам це передали, то це виходить не звуження інформації, а нескінчене її розширення, і таке враження, що чим глибше в минуле, тим більше люди знали і тим ширшою була ця інформація.

Просто дивно, що якимось з часом вона ніби від нас ховається, як той Місяць, що має невидиму сторону, але напливає час і вона до нас повертається невидимою стороною і ми починаємо розпізнавати те минуле, воно нам відкриває свої таємниці і ми можемо їх споживати зараз, порівнювати своє життя з тим як жили наші предки і найголовніше те, що їхнє життя було націлене на добро, знання про нього несе Духовний заряд, який збагачує нас, який робить нас просто людьми, просто продовжувачами свого роду, не дає нам бути, як то прийнято говорити, Іванами Безпам’ятними.

Емма Бабчук: – *Так, правда, Володимире Петровичу, писанки писала ваша бабуся, ви різьбяр. Десь на якомусь перетині оцих от мистецтв із пам’яттю ви знайшли власну розшифровку оцієї символіки і вона незабаром, я думаю, ще побачить світ. Читачі «Вечірнього Києва» із деякими публікаціями познайомились, а ви вже підготували книжку «Бродівська*

писанка і вишивка». Ви розшифруєте цю давню нашу символіку, про це ви трошки пізніше скажете, але є надія, що ці прекрасні ваші роботи побачать свого читача.

Володимир Петрович: – Я дуже сподіваюся. Я зі своїми друзями зробив комп'ютерну верстку. Залишилось зовсім мало – знайти кошти, і я думаю, що досягну своєї мети, що я зможу познайомити читачів з символами буквеної писанки чи текстової вишивки, а не тільки образної писанки, де можна по образах зміст передати, а тут буквально можна їх писати, як звичайне письмо, розказати текст його. Цей напрямок мене найбільше цікавить, бо коли пошуки свої робив, то ішов саме в такому напрямку, і на дорозі попадалась образна символіка, але яку все одно треба розшифровувати словами, бо саме слово – це вже символ.

Емма Бабчук: – *Так, а Квітана Юрїївна була вашим не тільки помічником і порадником, одnodумцем і критиком. Квітана Юрїївно, ви обоє з чоловіком закінчили Львівську політехніку, архітектурний факультет, маєте за плечима таку прекрасну освіту – школу архітектури, що багато запроектували і зокрема, я б хотіла сказати, що і Божі храми є у вашому доробку. То скажіть мені, що таке в принципі храм?*

Квітана Юрїївна: – Я б хотіла по-перше сказати – що основний метод з яким ми підходимо до розробки наших проектів, це врахування того середовища, в якому цей будинок повинен бути збудований. Я вважаю, що це та основа, яку нам дала Львівська школа, тому що коли прочитуєш, яким має бути майбутній будинок, нас так вчили, і ми переконалися на власному досвіді, що та ділянка, той рельєф, та місцевість, навколишня забудова, її характер, їх масштаб – це вже половина проекту, це все підказує той образ, який і повинен вирости в тому середовищі, органічно вписатись в ту місцину і тоді він буде людяний, буде масштабний і буде приємний для ока, буде композиційно завершений, буде гарний.

Ми розробляємо, звичайно, проекти різних будинків, але розробляємо і храми. Знаєте, я б хотіла сказати про таку особливість: от зараз є багато пошуків храмів вже нових, де архітектура зображена так прогресивно, по-передовому. Але люди, наші замовники, коли ми з ними спілкуємося, вони ще не зовсім сприймають таку архітектуру. Сприймають більше елементи українського бароко в культовій архітектурі. Я собі пояснюю це тим, що в роки, коли вже не було церковного будівництва, стався оцей провал, який зараз ми надолужуємо. Ми повинні заповнити його хай навіть тими, на перший погляд здається, старими формами, але вони все одно оновлені, пропущені через свідомість сучасної людини, через нас уже, що живемо в цей час, серед тих людей, які замовляють нам ці проекти, і тому це вже не стара архітектура, але це на 80-90 відсотків те, що створено нами, тому що ми повинні заповнити цю прогалину. Тоді коли буде створена ця платформа, я думаю, тоді буде різкий скачок, в нас появляться новаторські проекти і замовник зрозуміє ті наші ідеї, які він зараз не сприймає. Мені б хотілося щоб це скоріше настало.

Зараз іде інтенсивне будівництво, і ви знаєте – ми дуже тішимось, що тут, у Києві, дуже багато відбудовується храмів. Це ж не просто так. Це якщо ми не руйнуємо, якщо ми будуємо, то це ми живемо, ми нація і ми будемо жити. Всі ці храми – Михайлівський собор і Пирогоща – їх відновлення для мене і для нашої сім'ї було великою подією. Ми заходимо з духовним трепетом в ці храми. От Михайлівський собор – ми слідкували за його

будівництвом з самого початку. Ми були на закладанні хреста, коли ще патріарх Мстислав освятив це місце, і на розкопках були, ходили по тих фундаментах і от зараз радіємо, коли будівництво йде до завершення. Місця ці, на яких храми були збудовані, це енергетичні місця і ми повинні заповнити їх. Архітектура – це та форма, яка виражає енергетику того місця. І ще – оце прагнення до висот – характерна особливість українського бароко. Українське бароко не визнавали як таку течію, говорили що це просто є бароко взагалі. Але час – найкращий цінитель наш, і він оцінив, що це була епоха в архітектурі. І оце прагнення стрімкості вверх – це є потреба душі нашого народу. Завжди він прагне звільнитися, може навіть бунтівливість та зосереджена на русі до вершини гори, якої ми не завжди можемо досягти, але це прагнення є, воно позитивне. Просто треба більше звертати уваги на того, хто поряд з нами, більше поважати і взаємно любити одне одного, саме наших людей, і не шукати, що десь там хтось кращий є. Тому мені здається, що є дуже важливим для нас таке відродження цієї архітектури в тих місцях, оця енергетика заповнення (я пізніше скажу і про внутрішній простір), тому що архітектура – це не тільки екстер'єр та інтер'єр – ця наша церква, ці місця, цей живопис, цей іконопис, ця скульптура, все це разом – наша душа.

Емма Бабчук: – *А я тепер зрозуміла, Квітано Юрївно, чому і донька ваша, Роксолана, вона теж обрала ваш фах і навчається вже на 5 курсі Львівської політехніки на архітектурному факультеті. Роксоланочко, я тепер хочу вам слово передати. Ось буквально ваша курсова робота – прекрасний храм, прекрасна мрія вибудувана. Скажіть – що це? Як ви йшли до нього, що є головним у задумі цього храму і чи буде реалізовано оце чудо колісь у камені?*

Роксолана: – Я хочу сказати, що взагалі самого цього проекту я чекала дуже давно. Коли я ще була на молодших курсах, то дивилася, як над цим проектом працювали старшокурсники, і мені вже давно хотілося щось спробувати створити самій. Тому коли цей час настав я була дуже рада, хоча сама робота над проектом виявилася дуже складною і прийшлося вивчити дуже багато досвіду уже збудованих храмів і якимось переосмислити його і пропустити через свою душу, і створити щось нове. Це зайняло дуже багато часу, але як на мою думку, результат вийшов досить непоганий. Звичайно, дуже б хотілося, щоб як не така церква, то подібна на неї, або ще якась моя ідея були реалізовані, щоб це був власне духовний центр.

Емма Бабчук: – *Роксолано, а з батькових досліджень, із батькових розшифрувань, отут ви використали щось із тих батькових модулів, які він розкрив? Але перед цим батько скаже, що це означає оця символіка церковної архітектури. Якщо можна – коротко ознайомте.*

Володимир Підгірняк: – На скільки я переконаний, сам храм церковний – це є символічний образ світу від початку його заснування і він не має кінця, він має в собі дорогу, правила як він має існувати і при яких законах він може бути утриманий. Тож самі його грані, планувальна структура, композиція побудови – завершення банями з хрестом – кожна його мітка, кожна площина, розташування вікон не є випадковими і вони мають в собі інформацію у вигляді таких звукових символів, які можна відтворити і описати, і розказати, і навчити, і головне, що це є ніби реальний образ цього світу, який може бути виражений і в інших видах мистецтва, зокрема в народному живописі у вигляді вазонів, а це та сама структура того модуля чи праобразу світу, на якому можна вчитися

розуміти цей світ і здобувати знання про закони, і запалювати любов і віру, і усвідомлювати чого слід дотримуватися, щоб у мирі жити, від чого наш світ буде твердий, певний і без страху закінчення.

Емма Бабчук: – А Роксолана – що використала з цих батькових досліджень і розвідок?

Роксолана: – По-перше, це те, що храм трьох купольний. Він може бути і семикупольний, дев'яти і одно, але кількість цих куполів несе певне змістовне навантаження, певну інформацію. Кожна точка в просторі відповідає певній букві згідно з татовою теорією і має своє певне місце, і оці точки певним чином фіксувалися кутами в архітектурі церков, галереями і я спробувала це відобразити в своєму проєкті, створити такий образ змістовної церкви.

Емма Бабчук: – От і прекрасно. Я так думаю, що ще не одна буде церква і не одна споруда прекрасна на вашому рахунку, Роксоланочко. А ще в нас мовчала Соломійка. Ми говоримо, говоримо, а вона сидить, слухає. Нагадаю – майбутній культуролог, другокурсниця Києво-Могилянської академії. Соломієчко, ми попередньо говорили, що ваша курсова робота була присвячена символіці вівтаря церковного. От чому ви теж захопилися цим і чому ви саме архітектуру, саме символіку розпису теж взяли об'єктом свого інтересу?

Соломія: – Я повинна сказати, що це все-таки напевно тато цьому сприяв, тому що тато працював саме у сфері символіки і це наштовхнуло мене займатися цією роботою і саме цей минулий рік я займалася символікою, і я для себе відкрила досить багато. Конкретніше я займалася символікою як архітектури, так і іконопису, портрету, також вівтарів, і я зрозуміла і ствердила для себе, що всі символи несуть якусь дуже велику інформацію, і що своїми коренями більшість з них сягає ще десь у дохристиянську добу, і тому мені здається, що саме це досить актуально є сьогодні, і саме тому я зайнялася цією символікою. Мені здалося, що архітектура, це також досить цікаво, і я навіть у своїй курсовій роботі, про яку ви сказали, цілий розділ присвятила архітектурі, а саме – архітектурі доби бароко і як на мене ця архітектура була досить такою цікавою, специфічною, вже мама говорила про неї і варто сказати, що сьогодні також використовуються ці барокові елементи, і мабуть це не даремно, оскільки ця архітектура постійно була спрямована вгору і несла в собі національну ідею, а це досить сьогодні актуально. Це досить перспективна робота, як на мене.

Роксолана: – Просто якщо вивчити значення цих символів, то можна творити не просто інтуїтивно, а грамотно.

Емма Бабчук: – Були грамотними наші предки, Володимире Петровичу? Порівняно з нами?

Володимир Петрович: – То були професори.

Емма Бабчук: – А в нас же є комп'ютер, телевізор, електрика та все, що хочете – всілякі новітні досягнення, а ви пишете, що вони були мудрішими?

Володимир Петрович: – Бачите, який великий комп'ютер і яке маленьке яйце. Правда? Але принцип збереження інформації, запис її такий же самий.

Емма Бабчук: – Дивовижно!

Володимир Петрович: – Як взяти нашу писанку – яка багатюща там інформація – не вмістять поки-що навіть може комп'ютери всього світу, бо вони не можуть емоції записувати, не можуть таку красу випромінювати, як це яйце – воно живе. Те що ми в нього закладаємо, розписуємо всі свої побажання, всі свої знання, мудрість свою зафіксувавши, ми йдемо до церкви, і там освяtimo це яйце, і потім прийдемо з церкви, ми можемо подарувати, а можемо і спожити його, і ми не просто їдоки чи пожирачі, а ми священнодіємо, споживаючи цю страву. Священна трапеза – це жертва духовна.

Емма Бабчук: – Правда. Дивіться у нашій міфології давній, це і Соломійка може підказати і підтвердити, Яйце-райце у наших казках, пам'ятаєте? Охоронялося воно завжди змієм, бо саме в яйці захована голка, на кінчику якої смерть зла, оцього змія-спокусника, гріховодника і це очевидно! Дуже велика у цьому філософія, глибока, правда?

Соломія: – Так, звичайно! Це яйце постійно присутнє як висказування у казках, а казки тягнуться коренями ще з дохристиянства, тому тато досліджує саме цей розпис і в цьому, по моєму, дуже велика заслуга його, тому що хто як не ми буде цим займатися.

Емма Бабчук: – І розшифрувати, і повернути, і разом з тим довести, наскільки ми давно живемо на цій землі, Богом даній. Правда, Володимире Петровичу? Я все хочу пірнути туди, у таїну символів, я два дні ходжу під глибоким враженням від ваших розвідок і від ваших досліджень. Ви стукаєте у ті двері, які відчиняються, як і казав іще Христос, стукайте і вам відчинять. Ви пізнали якусь таїну, якусь таємницю, якої не знаємо всі ми, якої не знає більше ніхто, от в чому вона? Це вам допомогло Боже провидіння, чи величезна праця, заглиблення, занурення в пізнання свого коріння, своїх першовитоків? Що вас сподвигло на це дослідництво?

Володимир Петрович: – Я не знаю. Такий існує закон уже – заглиблюватися, пізнавати. Ми націлені на це. Якщо я туди звернувся, то це не просто заради якоїсь цікавості, це – мій професійний обов'язок був – зрозуміти. Архітектура увібрала в себе ці знання, це розуміння, і саме з архітектури я розкрив його.

Скажемо, до речі, що ідеальний архітектурний храм, який являє собою прообраз світу, це є гуцульський храм. Карпатська архітектура якраз ідеальна з цієї точки зору, якраз вона найкраще піддається розшифруванню. А з другого боку, коли читаєш «Велесову книгу», там знаходиш, що наші пра-прадіди прийшли в Карпати і там будували свої храми. Там так і записано, а потім сказано, що за якийсь час вони прийшли до Дніпра. А отже і принесли ті ж самі храми сюди, і цей перегук образів, який я знаходжу в гуцульських храмах і в київських храмах, спільні елементи, спільне розуміння, і бачу як бачення світу, розвивалося через творче переосмислення храмів, їхня добудова – це не просто приліплено щось, а воно осмислено приставлено, бо щось хотіли конкретно сказати. Так оцей творчий підхід свідчить, що коли ми творимо з розумінням, то ми не шкодимо, але ми не маємо права стояти на місці – мусимо бути в постійному пошуку і щось знаходити, розвивати, і якраз в цьому є суть прогресу, і ми мусимо йти далі. Але мені хотілося, щоб той подальший

пошук ішов, як каже наша Роксолана, не інтуїтивно, а грамотно, професійно.

Квітана Юрїївна: – Якраз такий пошук інформації і розкриття її, такі знання дають нам змогу не загубитися в цьому потоці інформації. Оця комп'ютеризація, цей хаос інформації заповнили світ, а ми мусимо знайти той стержень, що дасть нам знайти своє, національне, підтримувати нашу обрядовість, порядок в житті, дасть змогу нам бути, бути самими собою – це для нас головне, і в цьому нам допомагає така робота Володимира.

Емма Бабчук: – *Так. Тут записки нам занесли. Я тільки один раз назвала телефон, але бачите – дзвонять.*

Орлова Павлина із Києва: Христос Воскрес – воскресне Україна. Тому що є такі люди як Підгірняки. Ми обов'язково збудуємо разом храм нашої України.

Михайло Баран, відомий кобзар зі Львова, наш постійний слухач. Я вас вітаю, шановний пане Михайле, і дуже дякую, що ви нас чуєте у цей час: Хай дзвони Воскресні над світом лунають, хай діти з батьками гаївки співають і писанки пишуть барвисті, строкаті. Будьте всі дуже, щасливі, багаті.

Отакі вам побажання, такі вам вітання. А я б хотіла ще далі продовжити нашу розмову і почути від Соломійки її думку про таке. Соломієчко, от ця наша старовина, як вона повертається до нас і чому саме ви, будучи такою молодою дівчиною зацікавились і духовністю нашою і храмами? Вас у родині цьому навчено? З родини це ви взяли? Де ви запалили оце бажання?

Соломія: – Так, звичайно, з родини. В нас в родині постійно ведуться такі розмови на тему старовини, на тему того, звідки пішло все, звідки пішла Україна, звідки пішла наша символіка, звідки взагалі походить наш народ. Саме такі розмови і надихають мене, але взагалі, навіть не тільки з родини, а й те, що я навчалася в Києво-Могилянській академії. В академії в нас постійно ведуться такі дискусії на семінарах. Ми постійно розмовляємо на тему походження всього і звісно все це разом навернуло мене до таких роздумів над інформаційними системами, над символами, і я вважаю, що це заслуга як родини моєї, так і суспільства.

Емма Бабчук: – *Так. У батьків уже є тут помітні знаки – проектували і будували вони лікарні, оздоровчі заклади не тільки в Києві, не тільки в Україні, а й за межами проектують, а яка мрія в Роксолани, майбутнього архітектора?*

Роксолана: – Напевно приклястися великою мірою до будівництва взагалі України як такої.

Емма Бабчук: – *Правда! І храм буде у ній, такий от Храм України, який символізує нас і можна будувати його на основі тих досліджень, розвідок, узагальнень. А чи можна збудувати храм Український?*

Роксолана: – Так, я думаю, що можна і такий храм повинен бути не просто один, а в кожному великому і невеликому місці і в кожному селі. Просто це повинно бути в душі, цей храм повинен бути в душі кожної

людини. Перш за все.

Квітана Юрїївна: – Кожна людина – це храм, кожна родина – це храм, кожна сім'я – це храм, місто – це храм, і ми всі – це теж храм. Щоб наша дорога вела до Храму.

Емма Бабчук: – *Щоб наша дорога вела до Храму, Храму духовності. Я вам безмежно дякую за участь у цій передачі.*

Нагадаю нашим слухачам, що в гостях була родина Підгірняків: Володимир Петрович – директор проектно-будівельної фірми «Будова-центр 1», архітектор, дослідник символів писанкарства і вишивки; Квітана Юрїївна – кандидат архітектури і головний архітектор проєктів; Роксолана – студентка Львівської політехніки і Соломія – студентка Києво-Могилянської академії.

Я вас всіх вітаю з святом. Світлого вам Великодня, смачної паски і нехай ніколи не заросте дорога до Храму – Храму наших душ. А ви будуйте храм, а люди в нього ввійдуть, як казала Ліна Костенко.

Спілкувалася з гостями Емма Бабчук, режисер – Тетяна Войцещук, оператор – Тетяна Годованик. Дякую вам за розмову та спілкування. Щастя нам усім, дорогі люди.

«Суботні зустрічі». 1999 рік, м.Київ.